

Студијски програм просторно планирање

Зашто изабрати студиј просторног планирања

Изабрати будуће занимање једна је од најважнијих одлука сваког младог човјека. Изабрано занимање требало би омогућити да се кроз њега искажу склоности, таленат, знање и вјештине, развија креативност, доприноси развоју друштва, али исто тако и позиционира у друштву и омогући лична егзистенција. Зашто би избор неког младог човјека могао бити баш просторно планирање?

Просторно планирање на нашим просторима нема дугу традицију, што отежава његову препознатљивост код младих, а и у друштвеној пракси, али то не умањује његов значај за развој сваког простора и друштва. Теоријска мисао у просторном планирању, како у Републици Српској тако у Европи, прати потребе праксе и ескалирање бројних проблема регионалног и националног развоја. Сложени друштвени процеси, реструктурирање националних привреда, криза природних ресурса, брз технолошки развој, динамика демографских промјена и кретања на регионалном и глобалном нивоу намећу потребу планског приступа геопростору у циљу рационалног управљања националним ресурсима, инфраструктурног повезивања, успостављања трансграничне сарадње, интегрисања у развојне токове европског друштва и привреде. Потреба за координацијом јавних инвестиција, рационализацијом природних ресурса, превладавањем развојних диспаритета и смањивањем регионалних разлика у достигнутом степену развоја, смањивањем еколошких ризика, одрживости животне средине и културног наслеђа у циљу националног развоја и подизања конкурентности у региону – захтијева системски приступ изучавању и планирању националног простора.

Успостављање законског и институционалног оквира отвара перспективу развоју просторног планирања на националном, регионалном и локалном нивоу. Израда просторно-планске документације, стратегија просторног развоја и планова опште и посебне намјене налази се у почетној фази. У домену просторног планирања постоје велике потребе које захтијевају стручне кадрове и професионалан приступ кроз рад стручних институција. Тиме се студију просторног планирања отварају врата за учествовање у изради планских докумената стратешког значаја за развој РС од националног до локалног нивоа. Просторним планерима предстоји доказивање компетентности своје струке у домену управљања геопростором у конкуренцији других струка дуже традиције које парцијално третирају развој простора.

Оснивање студијског програма, начин студирања, стручне квалификације и звања

Студијски програм просторно планирање основан је 2006. године у оквиру Природно-математичког факултета Универзитета у Бањој Луци као додипломске академске студије у дужини трајања од 4 године (8 семестара). Обим студија изражен у ECTS бодовима износи 240 бодова. Просторно планирање обухвата двије уже научне области: Просторно планирање и одрживи развој и Планирање животне средине.

Прва генерација студената Просторног планирања уписана је академске 2006/2007. године, а прва генерација студената по Болоњском процесу уписана је 2007/2008. године.

Студијски програм за просторно планирање организован је по моделу *студирања 4+1+3*. Након првог циклуса студија (додипломског студија) студент стиче звање **дипломирани просторни планер** и има право уписа на други циклус студија, који траје једну годину или два семестра са укупно 60 ECTS бодова. По завршетку оба циклуса студија студент остварује укупно 300 ECTS бодова те стиче звање **мастер просторног планирања** и право уписа на трећи циклус студија у

трајању од три године (6 семестара), на којем остварује 180 ECTS бодова (докторске студије). Након трећег циклуса студија стиче се звање **доктор наука у области просторног планирања**.

Други циклус студија реализује се од академске 2012/2013. године, а трећи циклус је у плану.

Функцију шефа студијског програма тренутно обавља доц. др Видомир Обрадовић.

Први циклус – циљеви, наставни план, исходи

Пријемни испит

Право приступања пријемном испиту и упису на студиј просторног планирања имају свршени ученици средњих школа у трајању од четири године који су положили пријемни испит. Број студената за упис у прву годину првог циклуса студија одређује се на основу приједлога Вијећа Студијског програма просторног планирања и усаглашавања с Наставно-научним вијећем Природно-математичког факултета, Сенатом Универзитета и коначно Одлуком Владе РС. Сви кандидати приступају полагању пријемног испита из географије и математике (по наставном плану и програму гимназије). На пријемном испиту кандидати могу максимално освојити 50 бодова (40 из географије и 10 из математике), а неопходни минимум за полагање пријемног испита је 15 бодова. Ранг-листа утврђује се на основу збира успјеха из средње школе (средња просјечна оцјена свих предмета четворогодишњег школовања помножена са десет) и бодова освојених на пријемном испиту. Максимално могући број бодова је 100. Ранг-листа кандидата јавно се објављује на огласној табли ПМФ-а, сајту ПМФ-а и сајту Универзитета.

Конкурс за упис на Студијски програм је јаван и објављује се у средствима јавног информисања у току мјесеца јуна у оквиру конкурса Универзитета у Бањој Луци.

Студијски програм не организује припремну наставу за пријемни испит, али је отворен за све информације и консултације с кандидатима у циљу њиховог што бољег информисања и припреме.

Наставни планови

Настава првог циклуса организује се као редовни четворогодишњи студиј (осам семестара) и састоји се од предавања и вјежби. Свака година подијељена је у два семестара: љетни (с почетком у октобру) и зимски (с почетком у фебруару). Семестри трају 15 радних седмица. Седмично се настава реализује кроз 25 часова. У сваком семестру студенти слушају предмете у укупној вриједности од 30 бодова, односно 60 бодова у години студија. Оцјењивање кандидата врши се кроз писмене провјере знања, семинарске радове и усмену провјеру.

Предмети у току студија могу бити једносеместрални и двосеместрални. Осим обавезних, студенти могу у свакој години студија бирати и један од изборних предмета. По свом садржају и функцији предмети су општеобразовни, стручни и примијењени. Кроз различите наставне програме студенти стичу општа знања о геопростору и његовим ресурсима, развојним могућностима, ограничењима и ризицима те техникама и методологији израде просторно-планске документације у функцији што ефикаснијег управљања простором. Настава се изводи кроз предавања, вјежбе и теренски рад. Стручно је заступљена, а предавачи су професори ПМФ-а Универзитета у Бањој Луци и еминентни стручњаци из области просторног планирања с Географског факултета Универзитета у Београду. Студентима је на располагању библиотека са читаоницом и специјализована учионица за ГИС.

У свакој години студирања изводи се теренска настава. Теренска настава има три облика извођења. Први је излазак са студентима на терен с предметним наставником и асистентом у оквиру наставних програма појединих предмета или у посјету званичним институцијама значајним у процесу сакупљања и израде релевантне документационе основе за процес планирања (одлазак у Хидрометеролошки завод, Завод за статистику, Геодетску управу, планерске институције и др.). Студенти по упуствима врше самостално и групно теренска истраживања за потребе израде семинарских радова. Трећи облик теренске наставе изводи се под руководством више професора и

асистената широм Републике Српске и у иностранству (Србија, Црна Гора, Грчка, Мађарска, Чешка, Словачка), а профили и програм те дужина трајања, од једног до шест дана, зависи од задатака на које треба одговорити.

Студиј се завршава дипломским радом, који мора имати карактеристике самосталног истраживачког рада и јавно се брани.

У наредној табели приказани су предмети на Студијском програму просторног планирања.

	Ред. број	Наставни предмет	Фонд часова	ECTS	Сем.	Смјер	Статус
Прва година	1.	Увод у просторно планирање	2+1	6	I	O	обав.
	2.	Општа и примијењена геологија	2+2, 2+2	8	I,II	O	обав.
	3.	Примијењена климатологија	2+2, 2+2	8	I,II	O	обав.
	4.	Биогеографија са педологијом	2+1, 2+1	8	I,II	O	обав.
	5.	Математичка и примијењена катрографија	2+2, 2+2	8	I,II	O	обав.
	6.	Примијењена статистика	2+1, 2+1	8	I,II	O	обав.
	7.	Основи геодезије	2+2, 2+1	8	I,II	O	обав.
	8.	Основи геоекологије	2+1	6	II	O	избор.
	9.	Основи животне средине	2+1	6	II	O	избор.
Друга година	10.	Основе просторног планирања	2+1, 2+1	8	III, IV	O	обав.
	11.	ГИС у просторном планирању	2+2, 2+2	8	III, IV	O	обав.
	12.	Становништво у просторном планирању	2+2, 2+1	8	III, IV	O	обав.
	13.	Примијењена хидрологија	2+2, 2+1	8	III, IV	O	обав.
	14.	Примијењена геоморфологија	2+2, 2+1	8	III, IV	O	обав.
	15.	Урбана и рурална екологија	2+1, 2+1	8	III, IV	O	обав.
	16.	Енглески језик	2+1, 2+1	6	III, IV	O	обав.
	17.	Вредновање природних потенцијала	2+1	6	IV	O	избор.
	18.	Рурални развој	2+1	6	IV	O	избор.
Трећа година	19.	Принципи и методе регионализације	2+2	5	VI	O	обав.
	20.	Методе анализе и синтезе у просторном планирању	2+2, 2+2	8	V, VI	O	обав.

	Ред. број	Наставни предмет	Фонд часова	ECTS	Сем.	Смјер	Статус
	21.	Географија ресурса БиХ	2+2, 2+2	8	V, VI	O	обав.
	22.	Геополитика у просторном планирању	2+2, 2+1	8	V, VI	O	обав.
	23.	Теорије просторног планирања	2+1	5	V	O	обав.
	24.	Локална самоуправа у просторном планирању	2+1	5	V	O	обав.
	25.	Рурална географија	2+2	5	V	O	обав.
	26.	Урбана географија	2+2	5	VI	O	обав.
	27.	Енглески језик	2+1, 2+1	6	V, VI	O	обав.
	28.	Управљање чврстим отпадом	2+1	5	VI	O	избор.
	29.	Социјална географија	2+1	5	VI	O	избор.
Четврта година	30.	Инфраструктурни системи у просторном планирању	2+2, 2+2	8	VII, VIII	O	обав.
	31.	Просторна и урбана економија	2+2, 2+1	8	VII, VIII	O	обав.
	32.	Просторни и регулациони планови	2+2, 2+2	8	VII, VIII	O	обав.
Четврта година	33.	Европска димензија просторног планирања	2+2	5	VII	O	обав.
	34.	Рурално планирање	2+2	4	VII	O	обав.
	35.	Планирање и уређење туристичких простора	2+1	4	VIII	O	обав.
	36.	Урбано планирање	2+2	4	VIII	O	обав.
	37.	Културни аспекти просторног планирања	2+2	4	VIII	O	обав.
	38.	Системи планирања у БиХ	2+1	4	VIII	O	обав.
	39.	Планирање животне средине	2+2	5	VII	O	изб
	40.	Пејсажна архитектура	2+2	5	VII	O	изб
	41.	Дипломски рад		6	VIII	O	обав.

По завршетку додипломског студија студенти су оспособљени да владају теоријским и практичним знањима из области просторно-планерске науке и праксе, квалификовани су за обављање послова из области просторног планирања, рјешавања актуелних просторно-планских проблема савременог друштва и израду различитих студија развоја и планских докумената. Након завршетка студија студенти треба да буду оспособљени за рад у високошколским институцијама, научно-

истраживачким организацијама, институтима, заводима, планерским бироима, органима управе, привредним субјектима.

Други циклус – пријемни испит, наставни планови, исходи

Други циклус студија организован је у трајању од годину дана (два семестра). Организује се од академске 2012/2013. године. Конкурс се расписује за 10 студената, а ранг-листа прави на основу збира просјечне оцјене на првом циклусу студирања и резултата пријемног испита. Кандидати се припремају за пријемни испит из литературе с првог циклуса студија из основа просторног планирања, заштите животне средине, ГИС-а и енглеског језика.

	Ред. број	Наставни предмет	Фонд часова	ECTS	Сем.	Смјер	Статус
Пета година	1.	Теорија и методологија просторног планирања	2+2	6	IX	O	обав.
	2.	Регионални процеси и просторни планови	2+2	6	IX	O	обав.
	3.	Финансирање регионалног развоја	2+2	6	IX	O	обав.
	4.	Интегрално управљање водним ресурсима	2+2	6	IX	O	обав.
	5.	Планирање простора посебне намјене	2+2	6	IX	O	обав.
	6.	Европско просторно планирање	2+1	5	X	O	обав.
	7.	Екоклиматски потенцијали и ризици у просторном планирању	2+2	5	X	O	обав.
	8.	Планирање инфраструктурних система	2+2	5	X	O	обав.
	9.	Просторно- планске анализе у ГИС-у	2+1	5	X	O	обав.
	10.	Мастер рад	-	10	X	O	обав.

Настава се организује кроз предавања и консултације. У извођењу наставе, осим професора ПМФ-а Универзитета у Бањој Луци, учествују и професори Географског факултета Универзитета у Београду. У току студија студенти усавршавају теоријска и практична знања просторно-планерске науке и праксе, оспособљавају се за самосталан и тимски научно-истраживачки рад, усавршавају знања из области планирања и управљања природним ресурсима и инфраструктуром, усавршавају знања у управљању ризицима, те стичу знања и вјештине у области просторно-планских анализа у ГИС-у. Студенти другог циклуса обавезно пишу завршни рад, који се јавно брани. По завршетку другог циклуса добијају звање **мастер просторног планирања**, односно оспособљени су у области просторно-планске науке и праксе, за самосталан и тимски научно-истраживачки и апликативни рад.

Могућности професионалног усавршавања у иностранству

Дипломирани просторни планери могу наставити студиј другог циклуса и у иностранству. Већи број наших студената студира или су завршили мастер студиј у Београду, Новом Саду, Грацу, Бечу и другим универзитетима у Европи. Осим што имају проходност на мастер студију изван БиХ, наши студенти успјешно похађају и докторске студије, а неки су нашли радно мјесто у планерским бироима у иностранству, што довољно говори о квалитету стечених теоријских и практичних знања.

Остале активности

У току студија студенти имају могућност стицања праксе кроз волонтирање и студентске пројекте. Могућност директне размјене мишљења, знања и искустава могућа је кроз контакте са професорима, студентима других универзитета који посјећују ПМФ, јавна предавања, теренски рад и посјете другим факултетима и сусрете студената природно-математичких факултета из региона.

Студенти просторног планирања издају свој часопис „Ехо простора“, али имају и могућност да ангажовањем у студентским организацијама и пројектима у оквиру Универзитета у Бањој Луци развијају научно-истраживачки рад и објављују радове.

Пријемни испит на СП просторног планирања - први циклус Задаци из Географије

1. Научна дисциплина која се бави изучавањем вода на Земљи зове се _____.
2. Атмосфера је _____ омотач Земље.
3. Карте размјера испод 1 : 100 000 зову се _____ карте.
4. На карти размјера 1:1 000 000 удаљеност мјеста А и Б износи 5 cm.
Израчунај на коликој су хоризонталној удаљености ова два мјеста у природи?
5. По постанку стијене се дијеле на: _____,
_____, _____.
6. Заокружи површинске крашке облике рељефа:
а) крашко поље, б) пећина в) вртача г) шкрапа д) понор
7. Упиши одговарајуће термине на празне линије:
- област ниског ваздушног притиска _____
- наука о земљишту _____
- локални вјетар у Војводини _____
- површински растресити слој земљишта _____
- рјечно острво _____
- висина воде у ријечном кориту _____
8. Раздвој климатске елементе и климатске факторе: температура, рељеф, удаљеност од мора, влажност ваздуха, падавине, морске струје, надморска висина, облачност.
Климатски фактори: _____
Климатски елементи: _____
9. Природно станиште у којем обитава (живи) нека биљна или животињска врста зове се _____
10. Имиграција је _____ становништва, а емиграција _____ становништва.
11. Унесите ознаке Т и Н поред тачних односно нетачних тврдњи:
_____ Укупан број становника неког простора посљедица је природног прираштаја и механичког кретања становништва.
_____ Популациона политика је скуп мјера којима се регулише иселавање становништва
_____ Пронаталитетна политика је скуп мјера којима се подстиче запосленост становништва
_____ Пронаталитетна политика је скуп мјера којима се подстиче рађање.
12. На Балканском полуострву распрострањена су три морфозиономска типа сеоских насеља:
а) _____ б) _____ в) _____.
13. Јован Цвијић на Балканском полуострву је издвојио четири културно- генетска типа вароши: а) _____ б) _____ в) _____ г) _____.
14. Простор Босне и Херцеговине (Републике Српске) дијели се на три физичкогеографске регије:
а) _____ б) _____ в) _____

15. Нодално - функционалне регије Републике Српске су:
 а) _____, б) _____
 в) _____, г) _____
16. Заокружи међу наведеним пољима крашка поља!
 а) Невесињско поље б) Семберија в) Лијевче поље, г) Гламочко поље
17. Саобраћај се дијели на: _____, _____ и _____.
18. Које привредне активности карактеришу наведене географске локације?
 а) Љубија _____ б) Бочац _____
 в) Балкана _____ г) Вилина Влас _____
19. Наведите двије термоцентралне у Републици Српској!
 а) _____ б) _____.
20. Најзначајнији привредни и културни центар Херцеговине у Републици Српској је _____.
21. Национални парк је _____.
22. Република Српска има два национална парка: _____ и _____.

Задаци из Математике

1. Израчунај

$$\left(\frac{-8}{27}\right)^{\frac{1}{3}} - \left(\frac{-1}{2}\right)^{(-3)} + 16^{0,25}$$

2. Прије пет година отац је био пет пута старији од сина, а послје три године ће отац бити три пута старији од сина. Колико година сада имају отац и син?
3. Ријешити једначину $6^x - 6^{3-x} = 30$.
4. У једној продавници се осам сладоледа продаје за 10 КМ, а у другој се 10 сладоледа продаје за 15 КМ. За колико процената је у другој продавници већа цијена једног сладоледа него у првој?
5. Ријешити систем једначина $x^2 + y = 9$, $x^2y = 20$.

Пријемни испит на СП за просторно планирање - други циклус

- Наведи нека отворена питања у домену теорије просторног планирања:
- Сва просторно планска документа могу се сврстати у двије групе. Наведи које.
- Наведи неке основне законске документе од посебног значаја у пракси просторног планирања и уређења простора Републике Српске.
- Наведи основне елементе мастер плана у развоју туризма заштићених простора.
- Наведи основне поступке прикупљања ГИС података.
- Дат је векторски слој Vector_1, који садржи атрибуте atr_1, atr_2. Користећи SQL синтаксу треба креирати упит који селекује све објекте који имају: вриједност atr_1 већу од 1 000 и мању од 5 000 или вриједност atr_2 већу од 10 и мању од 20.
- Преведи следећи текст на енглески језик:
 Просторно - плански документи имају незамјењиву улогу у планирању простора, тј. његове намјене, у смислу планирања и развоја одговарајућих функција, а све у циљу успоставе одрживог развоја. Крајњи циљ је здрава животна средина и просперитет будућих генерација.